

Marktdenken in de publieke sector

Onderzoeksjournalist Sander Heijne deed zeven jaar lang verslag van de effecten van bureaucratische systemen op ons dagelijks leven. Hij schreef er een boek over: 'Er zijn nog 17 miljoen wachtenden voor u'. Daarin legt hij uit waarom marktdenken in de publieke sector op een groot misverstand berust.

TEKST
Willem-Jan van Ekert

FOTOGRAFIE
De Correspondent

Op een dag lag in Nederland het hele spoor plat omdat er ijs tussen de wissels lag. Ik geloofde het niet en ging het uitzoeken. Spoorbeambten vertelden me dat niet het ijs maar de marktwerking de boosdoener was. Door de scheiding tussen NS en ProRail mochten machinisten de wissels niet meer zelf sneeuwvrij maken. Ook het Fyra-debacle toonde aan dat vermarkting de bron van alle ellende is. En ik zag het met onze Post gebeuren. Die werd helemaal geprivatiseerd, alle 11.000 postbodes in één grote ontslagronde op straat gezet en het nieuwe personeel zoveel mogelijk uitgeknepen om de winstmarges te vergroten. Het gevolg was een slechtere dienstverlening en twee keer hogere tarieven.

Het is vreemd, die drang naar privatisering van de publieke sector. Het idee kwam in jaren tachtig overwaaien uit de VS en het VK. Thatcher en Reagan vonden dat veel overheidsdiensten beter gerund zouden worden door privébedrijven. Nederland had toen nog wat reserves tegenover dat idee, maar liet die varen na de val van het communisme. Een sterke overheid leek plots niet meer interessant. Gek genoeg werden daar nooit wetenschappelijke studies over gemaakt en alleen maar theorieën losgelaten

die dat beweren. De praktijk blijken die nu manifest ongelijk te geven.

Tallose politieke partijen prediken nog steeds het marktevangelië, ondanks de niet nagekomen beloften in zoveel sectoren. Natuurlijk werkt de markt, maar je hebt wel een sterke overheid nodig om die te reguleren. Kijk naar de telecomsector. En er zijn nu eenmaal zaken die de markt niet kan regelen: openbaar vervoer, onderwijs, zorg. Wanneer politici praten op basis van economische modellen en de marktwerking bejubelen, dan moet je opletten. Mensen op de werkvloer vertellen, anders dan droge analyses en cijfers, hoe het er werkelijk aan toegaat. Die kennen de praktische bezwaren tegen de marktwerking.

Met mijn boek stel ik alleen mijn ervaringen beschikbaar. Ik hoop dat anderen daar wat mee kunnen. Ik pleit voor een vorm van constructief activisme. Het zijn tenslotte de mensen op de werkvloer zelf die het beste kunnen duiden wat er allemaal mis is gegaan. Ik vrees dat het in België ook niet van bovenaf zal komen, het moet van onderuit komen. Door de mensen die het werk moeten doen. We moeten zelf in actie komen tegen de doorgeschoten marktwerking. ☺

Het boek 'Er zijn nog 17 miljoen wachten voor u; dertig jaar marktwerking in Nederland' is te bestellen op decorrespondent.nl/17miljoen en kost 18 euro.

“We moeten zelf in actie komen tegen de doorgeschoten marktwerking”

SANDER HEIJNE

